AMENINȚĂRI HIBRIDE LA SECURITATEA NAȚIONALĂ

Vladimir STERPU
CZU: 327.8 + 355.1.323.2 *vladimir.sterpu@gmail.com*

Amenințările hibride devin tot mai prezente în mediul actual de securitate. Sunt aplicate tactici care estompează linia de separare dintre război și pace, fiind ocolite granițele de securitate clasice. Amenințările hibride sunt, în mare măsură, similare pentru toate statele, însă diferă în funcție de sursă și intensitate. „Amenințările hibride se caracterizează prin combinația de acțiuni convenționale și neconvenționale, militare și nonmilitare, oprite și ascunse; având scopul de a crea ambiguitate și confuzie asupra naturii, originii și conținutului obiectivului amenințat; capacitatea de a identifica și exploata vulnerabilitățile țintelor; de a menține nivelul de ostilitate sub pragul războiului convențional” [1].

Studiul asupra amenințărilor hibride la securitatea națională demonstrează că Republica Moldova continuă să fie insuficient pregătită, rămânând vulnerabilă la asemenea provocări, precum:

Conflictul transnistrian, face parte din categoria conflictelor înghețate, apărute în fostul spațiu ex-sovietic. Implicarea OSCE în criza din Transnistria reflectă recunoașterea relevanței regionale a acestui conflict. Din 2005, la solicitarea Republicii Moldova, formatul mecanismului de negociere a conflictelor a fost lărgit prin includerea SUA și a Uniunii Europene ca observatori, fiind cunoscut sub numele de format de negociere 5+2. Unitatea administrativ-teritorială din stânga Nistrului (Transnistria) reprezintă un obstacol în dezvoltarea legăturilor mai strânse între Uniunea Europeană și Republica Moldova. Totodată, staționarea trupelor rusești pe teritoriul Transnistriei sunt o amenințare la securitatea internă, externă și transfrontalieră a Republicii Moldova.

Spațiul informațional al Republicii Moldova reprezintă o arenă pentru acțiunile de propagandă și dezinformare, afectând echilibrul societății, influențând rezultatele alegerilor, fragmentând societatea din punct de vedere etnic, lingvistic și politic. Legislația defectuoasă

în domeniul mass-media, lipsa de reglementare legislativă a spațiului virtual mass-media, dificultățile cu care se confruntă Consiliulul Coordonator al Audiovizualului în a monitoriza și reglementa domeniul comunicării audiovizuale, experți care în mare parte nu pot da o apreciere obiectivă a proceselor și fenomenelor mediatice, sectorul ONG-ist mass-media tributar finanțărilor și intereselor externe, birourile de presă care au devenit un impediment pentru jurnaliști de a accede la informație din prima sursă, afilierea politică a surselor mass-media și partizanatul politic al jurnaliștilor, verificarea insuficientă a faptelor, acuratețea expunerii textului jurnalistic și vocabularul utilizat etc. – reprezintă doar o parte din problemele complexe cu care se confruntă spațiul informațional din Republica Moldova. „Legea antipropagandă" este insuficientă pentru a proteja arealul informațional național. Spațiul informațional public se confruntă cu elemente de război hibrid, precum mercenariatul în presă, crearea de portaluri de știri false, fake-news-uri, atacuri directe la persoane, utilizarea diferitor rezultate ale sondajelor cu scopul de a distorsiona și manipula opinia publică.

Memoria istorică. Republica Moldova, alături de alte state din spațiul ex-sovietic, este supusă unor forme de presiune care fac parte din elementele unui război hibrid. Memoria colectivă este experimentată prin folosirea trecutului sovietic pentru a legitima conflictele politice în curs de desfășurare. Spațiul cibernetic devine un excelent mediu de activism civic online, de demonstrare a emoțiilor în raport cu evenimentele din trecut, împărtășirea amintirilor, compararea vieții de atunci cu cea de acum. Sunt folosite diverse instrumente digitale pentru a promova propriile interpretări ale evenimentelor istorice și a compromite versiunile adversarilor.

Tensiuni etnice, lingvistice și religioase. Potrivit datelor Biroului Național de Statistică, relatate în baza rezultatelor Recensământului Populației și Locuințelor 2014 (RPL 2014) [2], 18,0% din populația republicii este reprezentată de etniile conlocuitoare. Acutizarea tensiunilor interetnice este o constantă în eforturile de propagandă externe. Principala țintă a acestor tensiuni este populația UTA Găgăuzia.

În cadrul RPL 2014 a fost obținută și informația despre limba vorbită de obicei de populație. Din numărul total al locuitorilor țării,

care au indicat limba vorbită, 54,6% vorbesc de obicei limba moldovenească, iar 24,0% limba română, 14,5% limba rusă, 2,7% limba ucraineană și aceeași pondere limba găgăuză, 1,0% limba bulgară. În alte limbi decât cele enumerate, vorbesc de obicei 0,5% din populație. 3,0% din populație nu au indicat limba vorbită de obicei [2]. Confruntările lingvistice sunt exploatate pentru a acutiza tensiunile interetnice.

Confesiile religioase, potrivit datelor RPL 2014, sunt reprezentate majoritar de ortodocși – 96,8% [2]. Biserica Ortodoxă din Moldova se află sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei și reprezintă unul dintre instrumentele de influență, prin intermediul căruia Republica Moldova este ținută în zona de exercitare a intereselor Federației Ruse [3].

Dependența excesivă de sursele energetice externe. Republica Moldova nu dispune de propriile surse energetice. Anual mai mult de 70% din sursele energetice sunt importate din exterior. Ceea ce determină dependența statului față de politicile furnizorilor străini. Republica Moldova importă 100% de gaze din Federația Rusă. Importurile de gaze sunt realizate de Compania MoldovaGaz, controlată de Gaz-Prom. Securitatea aprovizionării cu gaze și prețurile sunt utilizate pentru a șantaja guvernele moldovenești. Prezența masivă a companiilor ruse care gestionează infrastructurile critice (gaze, electricitate, transport aerian etc.) face Republica Moldova extrem de vulnerabilă, în caz de fază mai avansată a atacului hibrid [3]. Potrivit clasamentului țărilor privind disponibilitatea gazelor naturale pentru populație, identifică Republica Moldova cu prețul de 297,0 USD pentru 1000 m³. Același volum de gaze fiind livrat pentru Kazahstan la 49,5 USD, FR – 95,4 USD, Belarus – 150,7 USD, Turcia – 226,9 USD. Pentru Ucraina prețul este de 313,4 USD [4].

Subordonarea mediului de afaceri pieței de retail ruse. Mediul de afaceri din Republica Moldova se află într-o dependență continuă de piața de retail rusă [3]. Cu precădere acest aspect este exploatat în cazul producției agricole. Aplicarea embargourilor asupra diferitelor tipuri de produse agricole, în deosebi a celei vinicole, are urmări asupra mediului economic și politic.

Corupția versus sărăcia populației. Cu cât o țară este mai săracă, cu atât gradul de corupție și de politizare a societății este mai înalt.

Corupția sub diferite forme a devenit o deprindere cotidiană, care a făcut să nu fie distinse limitele normalului și corectitudinii în relațiile sociale. Implicarea sistemului bancar moldovenesc în schemele frauduloase de spălare a banilor [5], deciziile luate de instanțele de judecată, corupția sub toate formele sale de manifestare, productivitatea scăzută, nepotrivirea de competențe la funcțiile de stat manageriale, un sistem politic lezabil și o societate polarizată – toate acestea mențin Republica Moldova printre cele mai sărace țări din Europa.

Concluzii. Republica Moldova, în virtutea situării geografice pe continentul european, este la interferența intereselor geostrategice, astfel devenind destul de vulnerabilă la aplicarea diferitelor tehnologii hibride. Deocamdată, nu există o strategie bine conturată privind acțiunile sistemice pentru combaterea amenajărilor hibride. Strategiile sectoriale vag vizează aspectele de securitate. Proiectul Strategiei de Securitate Națională nu definește clar sursele de amenințări hibride.

Referințe:

1. ANDERSON, J.J., TARDY, Th. *Hybrid: what's in a name?* European Union Institute for Security Studies. October, 2015. [Accesat 15.07.2020] Disponibil: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/-Brief_32_Hybrid_warfare.pdf.
2. *Populația Republicii Moldova la momentul Recensământului*. [Accesat 10.07.2020] Disponibil: https://statistica.gov.md/libview.php?l=ro&idc-=30&id=5582.
3. *Hybrid Threats in EaP Countries: Building a Common Response*. Edited by Kakha Gogolashvili. Tbilisi, Chisinau, Kyiv, Erevan, Brussels. 2019. 44 p.
4. *Clasamentul țărilor privind disponibilitatea gazelor naturale pentru populație.* [Accesat 15.06.2020] Disponibil: https://www.moldovagaz.md/-rom/despre-companie/disponibilitatea-gazelor-naturale-in-diferite-tari.
5. TOFILAT, S., NEGRUTA, V. *The Russian Laundromat – a $70 billion money-laundering scheme facilitated by Moldovan political elites*. Transparency International Moldova. Chisinau, June 2019. 23 p. [Accesat 20.06.2020] Disponibil: https://www.watchdog.md/wp-content/uploads/-2019/06/Russian-laundromat-Eng-2.pdf.